

КОРНІЄНКО М. В.

доктор юридичних наук, професор,
проректор
(Одеський державний університет
внутрішніх справ)
ORCID ID: 0000-0002-6420-6169

УДК 343.9:351.74(477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.60>

КРИМІНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджено роль та значення кримінального аналізу в діяльності Національної поліції України. Розглянуто основні методи та підходи, що використовуються для збору, обробки та аналізу інформації про злочини, а також їхнє практичне застосування для запобігання та розслідування правопорушень. Проаналізовано сучасні технології, включаючи штучний інтелект та аналіз великих даних, що дозволяють підвищити ефективність кримінального аналізу. Автор акцентує увагу на важливості інтеграції кримінального аналізу в щоденну діяльність поліції для покращення стратегічного планування та оперативного реагування на злочинні прояви. У статті також наведено рекомендації щодо подальшого розвитку та вдосконалення кримінального аналізу як інструменту забезпечення національної безпеки та правопорядку в Україні.

У статті розглянуто необхідність впровадження новітніх технологій та інноваційних підходів у процесі аналітичної роботи. Автором проаналізовано вплив кримінального аналізу на якість прийняття управлінських рішень, а також на підвищення рівня громадської безпеки та довіри до правоохоронних органів. Стаття містить огляд поточних проблем та викликів, з якими стикаються аналітичні підрозділи, і пропонує практичні шляхи їх подолання. Основна увага приділяється вдосконаленню міжвідомчої співпраці та обміну інформацією на національному та міжнародному рівнях для більш ефективної боротьби зі злочинністю. Висновки та рекомендації статті можуть бути корисними для розробки стратегічних планів і політик у сфері національної безпеки та правоохоронної діяльності.

Стаття містить практичні рекомендації щодо покращення інформаційно-аналітичного забезпечення, включаючи впровадження сучасних програмних комплексів для обробки великих масивів даних, а також розвиток системи навчання та підвищення кваліфікації аналітичного персоналу. Зокрема, автор пропонує інтегрувати кращі світові практики та стандарти в роботу Національної поліції України для досягнення вищої ефективності в боротьбі з організованою та економічною злочинністю.

Загалом, у статті наголошується на необхідності системного підходу до розвитку кримінального аналізу як важливого інструменту підвищення ефективності правоохоронної діяльності. Автор робить висновок, що зміцнення потенціалу кримінального аналізу сприятиме забезпеченню національної безпеки та стабільності, а також підвищенню рівня довіри громадян до правоохоронних органів України.

Ключові слова: кримінальний аналіз, інформаційно-аналітична діяльність; аналітична розвідка; правоохоронна діяльність керована аналітичною розвідкою; інформаційна розвідка; поліцейська діяльність, керована аналітикою.

Kornienko M. V. Crime analysis in the functioning of the National Police of Ukraine

The article examines the role and importance of criminal analysis in the activities of the National Police of Ukraine. The main methods and approaches used for collecting, processing and analysing information on crimes, as well as their practical application for the prevention and investigation of offences are considered. The author analyses modern technologies, including artificial intelligence and big data analysis, which can improve the efficiency of criminal analysis. The author emphasises the importance of integrating criminal analysis into the daily activities of the police to improve strategic planning and operational response to criminal incidents. The article also provides recommendations for further development and improvement of criminal analysis as a tool for ensuring national security and law and order in Ukraine.

The article considers the need to introduce the latest technologies and innovative approaches in the process of analytical work. The author analyses the impact of criminal analysis on the quality of management decision-making, as well as on increasing the level of public safety and trust in law enforcement agencies. The article provides an overview of the current problems and challenges faced by analytical units and suggests practical ways to overcome them. The main focus is on improving interagency cooperation and information exchange at the national and international levels to fight crime more effectively. The conclusions and recommendations of the article may be useful for the development of strategic plans and policies in the field of national security and law enforcement.

The article contains practical recommendations for improving information and analytical support, including the introduction of modern software systems for processing large amounts of data, as well as the development of a system of training and professional development of analytical staff. In particular, the author proposes to integrate the best international practices and standards into the work of the National Police of Ukraine to achieve greater efficiency in the fight against organised and economic crime.

In general, the article emphasises the need for a systematic approach to the development of criminal analysis as an important tool for improving the effectiveness of law enforcement. The author concludes that strengthening the potential of criminal analysis will contribute to ensuring national security and stability, as well as increasing the level of public trust in law enforcement agencies of Ukraine.

Key words: *criminal analysis, information and analytical activities; analytical intelligence; intelligence-led law enforcement; information intelligence; intelligence-led policing.*

Постановка проблеми. Криміналізація різних сфер соціально-економічних відносин є сучасною проблемою у сучасній Україні. Із розвитком інформаційних технологій з'являються нові види злочинів та способи їх вчинення, а також загрози, пов'язані з екстремістською та терористичною діяльністю, етнічною організованою злочинністю, а також сучасними методами вчинення загальних кримінальних та економічних правопорушень. Навіть при активних зусиллях підрозділів Національної поліції України стосовно перебудови роботи в нових умовах, оперативні підрозділи кримінальної поліції поки що не здатні повністю контролювати та протидіяти злочинності, яка стає все більш професійною та системною. За таких умов питання підвищення ефективності діяльності підрозділів Національної поліції України має відповідати сучасним вимогам, дані аспекти суттєво покращує впровадження філософії поліцейської діяльності, керованою аналітикою, в основі якого лежить активне використання інструментарію та методології кримінального аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти досліджуваної проблематики досліджувалися рядом вітчизняних науковців таких як: В. Андрушко, В. Баратюк, О. Березенський, О. Виноградов, Л. Герасименко, Г. Горбенко, С. Демидюк, О. Заєць, К. Ісмаїлов, М. Карчевський, Г. Катамадзе, О. Користін, Ю. Крутік, А. Мовчан, В. Некрасов, Н. Свиридюк, А. Тімошин, І. Федчак, Г. Форос, А. Ханькевич, В. Шендрик та інші. Частково проблематика досліджувалася такими іноземними вченими як: Рейчел Боб Сантос (Rachel Boba Santos), Майкл Скот (Michael S. Scott), Стівен Готліб (Steven Gottlieb), Шелдон Аренберг (Sheldon Arenberg), Рей Сінх (Raj Singh) та іншими.

Метою статті є комплексне дослідження сучасного стану та подальших перспектив впровадження кримінального аналізу в діяльність Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку Національної поліції України актуальним залишається питання систематизованого збору інформації про злочинні випадки, що є необхідним для якісного здійснення аналітичного процесу в рамках кримінального аналізу. Одержання комплексної систематизації даних про злочинність є доцільним кроком для ефективного здійснення превентивних заходів, пошуку порушників закону на ранніх етапах їх діяльності та забезпечення оперативної підтримки під час проведення досудового розслідування [8, с. 18]. З огляду на зазначені вище обставини, на сучасному етапі важливо впроваджувати нові підходи у протидії злочинності та розвивати нові навички для оптимального опрацювання інформації оперативними працівниками. Цей процес базується на системному аналізі різноманітних даних, що стосуються завдань оперативно-розшукової діяльності. Ключова роль в цьому процесі сьогодні відводиться кримінальному аналізу, який, у класичному розумінні спрямований на ідентифікацію та точне встановлення зв'язків між відомостями про події злочинного характеру, особами, залученими до них, та інформацією з різних джерел. Результати цього аналізу мають бути використані слідчими органами, прокуратурою та судами для подальшого розслідування та прийняття відповідних рішень.

На сьогоднішній день існують різноманітні методи та засоби збору інформації, які використовуються в діяльності підрозділів Національної поліції України. Враховуючи цю реальність, виникає потреба в комплексній аналітичній обробці цих даних для досягнення цієї важливої мети. Зокрема, за допомогою цифрових та інформаційних технологій, сучасний інформаційний простір заповнений великою кількістю різноманітної інформації, яка може бути використана для аналізу. Використання методології та інструментів кримінального аналізу є ефективним способом здійснення якісної аналітичної роботи з цими даними.

Модель правоохоронної діяльності, що ґрунтується на аналітичній розвідці, базується на використанні статистичних даних, аналітичних розвідок, ефективних інструментів та методик, що дозволяють прогнозувати криміногенну ситуацію та розробляти заходи для боротьби з злочинністю та забезпечення національної безпеки. Це відкриває нові перспективи для національної правової системи у зборі та аналізі інформації, що є важливим для правоохоронної діяльності в цілому. Ключову роль в цьому процесі відіграє саме кримінальний аналіз.

На підставі оцінок органів та підрозділів Національної поліції, які в щоденній практиці використовують кримінальний аналіз або використовують його результати, можна однозначно зазначити, що цей інструмент є дієвим у боротьбі зі злочинністю [1, с. 64]. Кримінальний аналіз стає надзвичайно важливим інструментом для виявлення тенденцій злочинності, визначення пріоритетних напрямків діяльності правоохоронних органів та розробки ефективних стратегій контролю за порушеннями закону [7, с. 4]. Його застосування сприяє підвищенню рівня безпеки суспільства та забезпеченню правопорядку. Відмітимо і те, що в умовах воєнного стану, методологія та інструментарій кримінального аналізу виправдав свою значимість та прикладну цінність.

З суто правової точки зору, за своєю сутністю складають правові основи здійснення кримінального аналізу у Національній поліції України, потрібно віднести насамперед Конституцію України, Кримінальний кодекс України та Кримінальний процесуальний кодекс України, Закони України: «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову

діяльність», «Про державну таємницю», «Про захист персональних даних», «Про інформацію», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про науково-технічну інформацію», «Про концепцію Національної програми інформатизації», тощо.

Так, відповідно до положень п. 18 частини 1 статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» встановлено, що підрозділи Національної поліції України можуть створювати і застосовувати автоматизовані інформаційні системи [2]. Поруч із тим, нормативно – правове регулювання кримінального аналізу є специфічним питанням.

За своєю суттю кримінальний аналіз є складною сферою діяльності, яка охоплює інформатизацію, аналітичну роботу та містить елементи оперативно-розшукової діяльності, але в трансформованому вигляді в концепції добування аналітичного продукту для прийняття рішення [9]. Згідно із чинним законодавством України, ця область підпадає під спеціальне правове регулювання, яке встановлює специфічні вимоги до організації та проведення кримінального аналізу в рамках діяльності Національної поліції України. На нашу думку, загалом питання кримінального аналізу потребують додаткового нормативно-правового регулювання.

Разом із тим, слушною є думка Р.В. Булоуса, В.І. Василичука та О.В. Тарана, стосовно того, що кримінальний аналіз потребує постійного удосконалення та адаптації до вимог міжнародного та національного права [3].

На сучасному етапі розвитку кримінального аналізу в діяльності Національної поліції важливу роль відіграє Консультативна місія Європейського Союзу в Україні (КМЕС), яка активно підтримує впровадження в Національній поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою (Intelligence-Led Policing (ILP)). За своєю суттю модель ILP є однією із моделей поліцейської діяльності, відповідно до якої оперативно-аналітична інформація (intelligence) слугує основою для проведення розслідувань. Зазначена модель дозволяє суттєво оптимізувати витрати, якісно знизити рівень злочинності та забезпечити безпеку працівників Національної поліції [4, с. 435].

Зазначені ідеї та стандарти реалізації кримінального аналізу впроваджуються департаментом кримінального аналізу Національної поліції України, який є функціонує до наказу Національної поліції України від 29.12.2019 № 1354 «Про затвердження Положення про Департамент кримінального аналізу Національної поліції України». Департамент кримінального аналізу Національної поліції України розробляє, впроваджує та застосовує нові методи та напрями здійснення кримінального аналізу, спрямовані на підвищення ефективності протидії злочинності та є уповноваженим структурним підрозділом Національної поліції України з проведення, організації та координації інформаційно-пошукової та аналітичної роботи, спрямованої на збір, оцінку та реалізацію інформації, у тому числі інформації з обмеженим доступом, шляхом надання її уповноваженим органам (підрозділам) для вжиття заходів відповідно до їх компетенції, оцінювання ризиків, а також використання її для забезпечення виконання функцій, покладених на поліцію [5].

Основними завданнями департаменту кримінального аналізу є: організація та здійснення інформаційно-аналітичної діяльності для реалізації повноважень поліції; визначення стратегічних напрямів роботи, шляхів розвитку кримінального аналізу в діяльності органів та підрозділів поліції; забезпечення взаємодії та координації діяльності органів (підрозділів) поліції у сфері кримінального аналізу, а також збір, оброблення, узагальнення та аналіз інформації з метою протидії злочинності; забезпечення формування та підтримки функціонування автоматизованих інформаційних систем, що утворюються в процесі здійснення оперативно-розшукової та аналітичної діяльності; у межах компетенції, відповідно до вимог міжнародного та вітчизняного законодавства, приймає участь у здійсненні інформаційної взаємодії з правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями [5].

Серед практичного інструментарію департаменту кримінального аналізу належать: оперативний аналіз (аналіз телефонних дзвінків, злочинних угруповань, справ, порівняльний аналіз); тактичний аналіз (кримінальний аналіз, дослідження кримінальних тенденцій,

геопросторовий аналіз, аналіз місць концентрації злочинності, часовий аналіз, МО-аналіз, створення кримінальних моделей, профілі підозрюваних/жертв); стратегічний аналіз (SWOT-аналіз, PEST-аналіз, аналіз моделей/форм злочинності та профілювання, аналіз тенденцій, аналіз з використанням географічного профілювання); аналіз даних з відкритих джерел (OSINT); аналіз даних з багатьох джерел (Multi-Source Analysis). Для проведення такого аналізу використовуються сучасні аналітичні інструменти, відповідне програмне забезпечення та наявні інформаційні ресурси. Аналітичні схеми відіграють важливу роль у цій роботі, особливо розуміння структур та ієрархії злочинних організацій, а також для виявлення ключових фігур, які координують злочинну діяльність. У таких випадках аналітики використовують методи побудови соціальних мереж для виявлення та аналізу контактів між учасниками злочинних угруповань. Це дозволяє визначити ключові вузли та канали комунікації, що сприяє ефективнішому плануванню оперативних заходів та затриманню злочинців [6].

Відмітимо, що сучасні аналітичні інструменти дозволяють інтегрувати дані з різних джерел, що значно підвищує точність і надійність аналітичних висновків. Наприклад, використання програмного забезпечення для аналізу великих даних (Big Data) допомагає виявляти приховані закономірності та тенденції у кримінальній діяльності, які можуть бути неочевидними при традиційних методах аналізу. Окрім цього, підкреслимо, що аналітичні дані використовуються для прогнозування майбутніх злочинів та розробки превентивних заходів. Такий підхід дозволяє правоохоронним органам більш ефективно розподіляти ресурси та зосереджувати зусилля на найбільш вразливих місцях. В цілому, кримінальний аналіз є невід'ємною частиною сучасної правоохоронної діяльності, сприяючи підвищенню ефективності боротьби зі злочинністю, зменшенню рівня кримінальної активності та покращенню безпеки суспільства.

Висновки. Кримінальний аналіз є сучасним та важливим в діяльності Національної поліції України, що сприяє підвищенню ефективності правоохоронної діяльності. У результаті проведеного дослідження було виявлено, що застосування сучасних методів кримінального аналізу дозволяє значно покращити процеси розслідування злочинів, попередження кримінальних проявів та оптимізації використання ресурсів. Використання кримінального аналізу сприяє більш точному і швидкому виявленню злочинних схем та зв'язків між злочинцями, що значно скорочує час на розкриття злочинів. Завдяки аналізу кримінальних тенденцій та закономірностей поведінки злочинців, поліція має можливість розробляти ефективні стратегії профілактики та своєчасно реагувати на потенційні загрози. Кримінальний аналіз дозволяє більш раціонально розподіляти ресурси, зокрема людські та матеріальні, зосереджуючи їх на найбільш критичних напрямках діяльності. У цілому, аналітичні дані сприяють більш ефективній координації між різними підрозділами поліції та іншими правоохоронними органами, що підвищує загальну ефективність боротьби зі злочинністю. Загалом, впровадження та розвиток кримінального аналізу в діяльності Національної поліції України є необхідним кроком на шляху до створення сучасної, ефективної та прозорої правоохоронної системи та інтеграцію новітніх технологій для ще більш ефективного протидії злочинності.

Список використаних джерел:

1. Кисельов А.О. Особливості здійснення кримінального аналізу на прикладі складання аналітичного звіту (за матеріалами УКА ГУНП в 114 Дніпропетровській області). Бюлетень з обміну досвідом роботи № 228/2021. РВВ ДНДІ. К., 2021, С. 63-67.
2. Про оперативно-розшукову діяльність. Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
3. Білоус, Р. В., Василичук, В. І., Таран, О. В. Використання методів кримінального аналізу під час оперативного провадження та досудового розслідування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ* 2021. № 1 (118). С. 131 – 137
4. Carter J. G., Phillips S. W., Gayadeen S. M. Implementing Intelligence-Led Policing: An Application of LooseCoupling Theory. *Journal of Criminal Justice*. 2014. № 42. P. 433 - 442.

5. Департамент кримінального аналізу (у складі кримінальної поліції). Офіційний веб-сайт Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/pro-policiyu/strukturalnopolnoyi-policiyi/departament-kriminalnogo-analizu>
6. Мовчан А.В. Актуальні проблеми впровадження в органах Національної поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою. Соціально-правові студії. 2018. Випуск 1. С. 17-22.
7. Махнюк А. В. Теоретичні основи провадження кримінального аналізу у сфері правоохоронної діяльності. *Науковий вісник Державної прикордонної служби*. 2011. № 94. С. 3-7.
8. Заєць О. М. Інститут аналітичного супроводження досудового розслідування кримінального провадження в Україні. Сучасний стан і перспективи розвитку. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 17-25.
9. Власюк О. В. Роль і місце кримінального аналізу у розкритті та розслідуванні злочинів на державному кордоні України: матер. постійно діючого наук.-практ. семінару. Харків, 2011. Вип. 3. Ч. 1. С. 82-85.

